

7001	Загальні відомості про Біблію	VII
------	-------------------------------	-----

СТАРИЙ ЗАВІТ

П'ятикнижжя:

Буття	3
Вихід	60
Левіт	107
Числа	142
Второзаконня	188

Книги:

Ісуса Навина	230
Суддів	257
Руті	285
I Самуїла	290
II Самуїла	327
I Царів	357
II Царів	392
I Хронік	425
II Хронік	456
Езри	494
Неемії	504
Товита*	519
Юдити*	535
Естери	552
I Макавеїв*	562
II Макавеїв*	595

Книги поетичні:

Іова	622
Псалмів	655
Приповідок	739
Проповідника	767
Пісні Пісень	776
Мудрости*	781
Сираха*	800

Книги пророків:

Ісаї	852
Єремії	911
Плач Єремії	976
Варуха*	982
Лист Єремії*	988
Єзекиїла	991
Даниїла	1048
Осії	1073
Йоїла	1083
Амоса	1086
Авдія	1094
Йони	1095

Міхея	1097
Наума	1103
Авакума	1105
Софонії	1108
Аггея	1111
Захарії	1112
Малахії	1122

НОВИЙ ЗАВІТ

Євангелії:

від Матея	7
від Марка	45
від Луки	69
від Іоана	109

Діяння апостолів:

143

Послання:

185

Ап. Павла: до Римлян	203
I до Коринтян	219
II до Коринтян	229
до Галатів	235
до Ефесян	241
до Филип'ян	245
до Колосян	249
I до Солунян	253
II до Солунян	255
I до Тимотея	260
II до Тимотея	263
до Тита	265
до Філімона	266
до Євреїв	279
Ап. Якова	284
Ап. Петра: Перше	289
Друге	292
Ап. Іоана: Перше	297
Друге	297
Третє	298
Ап. Юди	303

Одкровення Іоана

303

Показники:

Найважливіші історичні дати	324
Поазбучний список скорочень	325
Міри і ваги	325
Євангелії та Апостоли:	
Рядові – цілого року	326
Місяцеслова – святим	330
Святим загальні та на всякі потреби	333
Читання на Вечірні та Часах	334
Порівняльна таблицька Євангелій	336
Біблійно-богословський показник	338

* Второкановічні книги (див. «Канон» на сторінці VII).

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО БІБЛІЮ

Біблія – Книга книг, найважливіший, найбільше читаний, перекладуваний і коментований твір. Біблійні знання правлять за предмет спеціальної богословської науки. Ця наука зробила великий поступ наперед.

А) ФОРМАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО БІБЛІЮ

НАЗВА

Давні євреї називали Біблію словом «сифер» (послання, книга) або «сифарім» (книги). Пізніше вживано назву «китубім» (писання). У грецькому перекладі назву передано словом «те графэ» (писання). Обидві збірки святих книг – Старий та Новий Завіт – окреслено назвою «та біблія», тобто «книги». У цьому множинному числі – Біблія і її збережено в новіших перекладах у значенні: збірка книг, чи, коротко: книги.

КАНОН

Суттю своєю Біблія – одна-єдина книга, хоч вона й складена з багатьох книг різного часового походження, різних авторів, різних жанрів та стилів, ба навіть різних мов. Усі вони об'єднані у т. зв. канон, тобто в автентичну збірку або каталог священних книг, які були надхнені Богом і які стали непомилливим правилом віри та моралі.

Книги, що перебувають у біблійному каталозі, – книги канонічні, канонізовані Церквою, визнані нею за богонадхненні.

З історії формування біблійного канону зберігся поділ на первоканонічні та второканонічні книги. Перші завжди й усіма були визнавані за богонад-

хненні. Щодо других за різних часів і від різних осіб були висловлювані сумніви у питанні про їхнє богонадхнення.

До второканонічних книг Старого Завіту належать: Сирах, Мудрість, Варух, Юдита, Товит, I-II Макавеїв, уривки з Естери та Даниїла. Євреї відмовляють їм канонічності з огляду на той факт, що вони збереглися тільки грецькою мовою (хоча, нові знахідки в Кумрані й у Каїрі виявляють первісне їхнє записання єврейською мовою, за винятком хіба що книг Мудрости та II Макавеїв). Второканонічні книги Нового Завіту: Послання до Євреїв, II Петра, II та III Йоана, Якова, Юди та Одкровення.

ХРИСТИЯНСЬКИЙ КАНОН

Євреї, а згодом і християни, по систематичних змаганнях, устійнили каталог священних книг, канон. Тим Біблію було відмежовано від апокрифів (з грецьк.: «прихованих», «несправжніх», тобто підмінених писань) та світської літератури.

Єврейський канон бере до уваги тільки старозавітні книги, причому він має подвійну редакцію. У тому Палестинський канон, що нараховував ра-

авторитет, який стоїть за ним, виключає будь-яку можливість омані. Незрозумілі або неточні тексти походять від недосконалості людської природи гагіографа у висловленні об'явленої правди або ж від особливостей його стилю: символічної образowości, пророчої закритості, якими автор намагається передати відчуття божественної таємничості. «Розум та мова гагіографа правлять за знаряддя Святого Духа, проте вони недосконалі», – пише св. Тома Аквінський (II-II, пит. 173, арт. 4).

Крім речевих труднощів тексту, причину незрозумілості певних місць Святого Письма являє собою «людська неясність», бо «тут або закралася помилка переписувача, або ж перекладач не перетлумачив точно перетвору, або ж я й сам його не розумію», як зауважує св. Августин у листі до св. Єроніма (ч. 3). Щоб читати Біблію розумно, треба посідати бодай мінімум біблістичних та богословських відомостей.

ГЕРМЕНЕВТИКА

Герменевтика подає правила для віднаходження і викладу справжнього розуміння книг Святого Письма. Поняття думки, що їх священний автор відтворив словами, реченнями або й цілими групами речень, безпосередньо стосуються до сутності Святого Письма, його значення, яке автор прагне передати читачам. Воно може бути буквальне, речеве, достосоване та виснуване.

1. Буквальне значення. Його передають нам безпосередньо слова, складені з букв і пов'язані у речення за граматичними правилами. Воно сприймається простим читанням. Його звуть безпосереднім, дослівним, граматичним, а також історичним, бо звичайно

воно подає історичні події, факти. Кожен текст Святого Письма має своє буквальне значення, і то лише одне (яке, щоправда, може бути властиве і переносне). Властиве буквальне значення у Святому Письмі служить за правило, воно завжди там, де священний автор викладає нову правду, подає закони або переповідає історичні події.

2. Речеве значення. Воно виявляється не просто словами, а посередньо: особами, речами, подіями, що їх називаємо прообразами. Воно зветься також посереднім, прообразовим, духовним, містичним або алегоричним. Міститься воно тільки в тих частинах, де його наявність стверджують джерела об'явлення.

3. Достосоване значення. Ідеться про значення такого роду, яке міститься у словах Святого Письма, здатних правити за аналогію, здатних бути достосованими до потреб буденного життя. Таким є, приміром, вислів праведного Іова: «Бог дав, Бог узяв», що виявляє погодження з Божою волею у скрутну хвилину. Таке достосовання корисне за умови, що між словами Святого Письма та предметом, якого вони стосуються, справді існує подібність. Самозрозуміло, що не годиться вживати слів Святого Письма у жартах, ворожбі, забобонних ритуалах тощо.

4. Виснуване значення. Воно з'ясується за допомогою логічного висновку зі слів Святого Письма. Висновок буде правдивий тоді, коли властиве значення Святого Письма пристосовується до властивого предмета і при тому зберігаються закони логічної послідовності.

Буквальне значення – первинне, основне, його застосовують у богослов'ї на підтвердження правд віри. Речеве

має широкий ужиток у проповідях, у літургії, в іконографії. Достосоване – допоміжне для авторів літургійних текстів, для духовного письменства і також для проповідування. З висунуваного значення користуються, насамперед, богослови для побудування теологічних систем.

ПОЯСНЮВАННЯ

Пояснювання текстів Біблії – справа складна й нелегка. Вона неувяжена без відповідних знань та підготовки. Автентичне пояснювання Святого Письма застережено навчальному урядові Церкви. Тридентський Собор урочисто ствердив: «Ніхто не має права тлумачити Святе Письмо у справах віри та моралі, які стосуються побудови християнського вчення, так, щоб при тому перекручувати їх на власний розсуд, всупереч тому значенню, якого дотримувалась і дотримується св. Церква, – вона бо єдина має владу судити щодо правильного глузду та тлумачення Святого Письма, – або всупереч однозгідній думці Отців» (сес. IV). Свавільне пояснювання Святого Письма призводить до небезпеки, спричинює шкоду, загрожує недоцінюваням слова Божого.

ОБ'ЯВЛЕННЯ

Зміст Святого Письма – об'явлення Бога людині. Ціле Святе Письмо як «слово Боже» править своєю формою за суцільне об'явлення. Щодо самої речі предметом об'явлення може бути Боже з'ясування знаних явищ, подій та фактів, з іншого ж боку – надприродні істини, які для людини неприступні, недоступні на шляху природного пізнання.

1. Суть об'явлення. Вона стосується до розкриття правди щодо Бога та ство-

рінь, зокрема людини в її походженні, бутті та цілях.

2. Цілеспрямованість об'явлення. Метою об'явлення є озброїти людину релігійним світоглядом, привернути її розум і серце до Бога Творця, так стосовно людської одиниці, як і людських спільнот.

3. Засоби об'явлення. Мавши на меті через релігійний світогляд привернути людину до себе, Бог у об'явленні вдається до певних засобів, а саме:

а) Святе Письмо вживає відповідної мови: словопонять, словоуявлень. Це мова певного часу, певного середовища, історичної епохи, загальнозрозуміла для конкретної історичної людини. Характером мови пояснюється багато властивостей Біблії в її записаному вигляді.

б) Процес об'явлення відбувається через відповідних людей: через одиниці та людські громади. Цими конкретними історичними людьми були праотці, патріярхи, судді, пророки; конкретним історичним народом – євреї; конкретною людською спільнотою – Ізраїль. Тим-то історія об'явлення – це своєрідна історія давніх часів, історія (почасти) ізраїльського народу, носія монотеїзму та божественних месіянських обітниць для цілого людства. Історія ця, отже, стосується і внутрішньої соціальної та політичної структури народу, і його міжнародних культурних та політичних взаємин. Оскільки Святе Письмо являє собою історію народу-богоносця у часі та просторі, то тим стає зрозумілим і його питомо-історичний людський характер.

в) Боже об'явлення і Божа дія серед людей здійснюються за засадою відпо-